

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВИ КОМУНИКАЦИИ**

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Николай Георгиев Палашев

**Университет по библиотекознание и информационни технологии
на**

**дисертационния труд на Емилия Благоева Кикарина „Комуникация и
комуникационен модел на богомилското движение през Средновековието
(X-XIV век)“, представен за присъждане на образователна и научна степен
„ДОКТОР“**

**по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика – Връзки с обществеността)**

1. Обща характеристика на дисертационния труд

На основание на заповед № РД 38-551/26.11.2020 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, приемам за рецензия дисертационния труд „Комуникация и комуникационен модел на богомилското движение през Средновековието (X-XIV в.)“ с автор Емилия Благоева Кикарина.

Считам, че от структурна и съдържателна гледна точка, трудът отговаря на тематиката, спецификата, критериите и изискванията на п.н. 3.5. Обществени комуникации и информационни науки.

Докторантът ясно и точно е дефинирал обекта на изследването си, а именно спецификата на комуникацията на богомилите от една страна и от друга тази на официалната власт – светска и църковна в периода X-XIV век. В този смисъл, докторантът напълно основателно залага тезата, че влиянията, противостоеенето и търсенето на допирни точки чрез комуникация, се проявяват най-ярко в условията на кризи и кризисни ситуации, каквито се анализират в самата дисертация. В този смисъл, приемам и основната теза на докторанта, а именно, че публичността стои в основата на социалната комуникация. От тази гледна точка е логично изследването на комуникацията на богомилите да се подчини на анализа на характеристиките и особеностите на социалната комуникация през Средновековието /Византия – България/, както и установяването на комуникационните техники и модели, характерни за този исторически период и според философско-идейните /религиозни/ тежнения.

Приемам приложения интердисциплинарен подход от докторанта, като ще отбележа като особено ефективен аналитико-концептуалния подход приложен спрямо различните извори и научни изследвания в областите на социалната комуникация, историята и не на последно място на самото богомилско учение и неговата организационна форма или както докторантът го определя като „богомилско движение“.

От изложеното в дисертационния труд, както и като се имат предвид научните публикации на Емилия Кикарина по темата на дисертационния труд, а също и нейните предишни образователни квалификации, проличава научната ѝ подготвеност и научни достижения, свързани с третираната тематика.

Актуалността на представения за рецензия дисертационен труд е безспорна, още повече като се има предвид, че живеем във времена на политически, социални, културологични трансформации, а често и в условията на комуникационно-информационни войни. Всичко това предполага нов подход по отношение на контрола и регулацията на комуникационните отношения в обществото. Именно в тази посока са ориентирани и научните търсения на Емилия Кикарина.

В дисертационния труд „Комуникация и комуникационен модел на богомилското движение през Средновековието (X-XIV в.)“, изследването се разполага в увод, теоритични основи, три глави, основни изводи /заключение/, приложения и библиография. Наблюдава се достатъчно стройна логичност на изложението и обективна аргументация на защитаваните от докторанта тези и идеи. В този смисъл, дисертационният труд отразява достатъчно добре знанията

на кандидата в областта на обществената комуникация и в частност на комуникационните отношения, комуникационното моделиране. Дефинирана е проблемната област, а именно – аспектите на външната и вътрешната комуникация на богомилството и възможните препратки към днешната реалия.

В дисертационния труд са разгледани проблемни линии, свързани със състоянието на обществените комуникации през Средновековието и състоянието на обществените комуникации днес; подходи за установяване и регулиране на комуникационните отношения; прилагане на комуникационни модели и техники за преодоляване на кризи и кризисни ситуации. От тази гледна точка дисертационният труд отговаря на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”.

Поместените приложения допълват и обогатяват демонстрираните знания от докторанта и като цяло имат принос към научните стойности на самия дисертационен труд.

Ползваната от докторанта литература съответства на спецификата на разгледаната тематика в дисертационния труд.

Представеният от кандидата автореферат отговаря на изискванията.

Не съм установил плагиатство.

2. Оценка на резултатите и приносите в дисертационния труд

Като акценти в дисертационния труд могат да бъдат посочени разработените тематични линии, а именно: изследването на същността и спецификата на комуникацията на богомилите /X-XIV в./, разглеждана като част от конструкта на социума; модифицирането на поведенческите модели на богомилите по отношение на социално-политическия и религиозен живот през Средновековието и конкретно по отношение на официалната власт; изследване на характеристиките на комуникационния модел на богомилите по отношение на ценностна система на средновековното общество и обществените устои; изследване на основните аспекти на социалната комуникация и публичността; изследване на спецификата на комуникацията на богомилското учение от гледна точка на верските практики, които са в основата на формирането на богомилството не просто като религиозен, но и като политически фактор през Средновековието.

При изследването на проблемните области, кандидатът успешно е защитил следните основни научни и научно-приложни постановки:

Анализ и оценка на същността на богомилската комуникация. Докторантът обръща особено внимание на спецификата на комуникационния модел на богомилите, функциониращ на две нива – външно комуникационно ниво с ясно изразена социална ангажираност и вътрешно комуникационно ниво с конкретно дефинирано духовно-интелектуално отношение спрямо усъвършенстването на човека, чрез разбирането за човешката същност, Бог и съществуването на доброто и злото, като неотменими същности на човешката природа. Анализирани са различните научни постановки, като са направени конкретни изводи, които всъщност са в подкрепа на дисертационните тези.

Достатъчно добре е разработен въпросът за комуникационния модел на богомилското учение, който при определени условности и корекции би бил приложим във всяко историческо време. Достатъчно задълбочено е разработен и въпросът за функциите на комуникационния модел, използван от богомилите /доколкото е възможно това да се установи достоверно/ и неговите въздействия през Средновековието /Глава I/.

Докторантът обстойно разглежда проблемите, свързани с публичността на комуникационните отношения, включително разглеждайки нейния характер и специфика в исторически план. Като важен момент в дисертацията следва да се отбележи и анализът, който докторантът прави по отношение на характеристиките на обществената /социална/ комуникация през Средновековието на базата на разглеждането на конкретни комуникационни ситуации в средновековна България и Византия в периода X-XIV век. Всъщност, тук докторантът успява да изведе своите разсъждения на ниво концепция за средновековната обществена комуникация. Именно в тази посока се дефинира и предложеният Комуникационен модел на богомилството /Глава II/

Докторантът е защитил тезите си за налагането на богомилството, като фактор в отношенията между средновековна България и Византия със съответните им културни и политически аспекти. В този контекст е дефиниран характерът и спецификата на комуникацията на богомилите в разглеждания исторически период. От гледна точка на съвременната наука за обществените комуникации са анализирани и основните послания на богомилското учение по отношение на официалните институции на държавната власт и църквата. В този смисъл ще подчертая, че в дисертацията ясно и точно са посочени влиянията на богомилското учение и днес, въпреки че в повечето случаи днешната модерност отказва да приеме това влияние. Именно в тази посока е и анализът, който докторантът прави върху спецификата и характеристиките на вътрешноорганизационната и външната комуникационна стратегия на богомилите, като всичко това е поставено на основата на установените от науката основни богомилски послания. Считаю, че докторантът се е справил със задачата да класифицира публичните послания на богомилското учение, въпреки оскъдните документални и литературни източници от периода X-XIV век. Ще отбележа, че от гледна точка на науката за обществената комуникация това не е правено в научната сфера /Глава III/.

Приемам посочените от докторанта научно-приложни приноси. В този смисъл особено впечатление прави създаденият от докторанта комуникационен модел „Комуникационни ситуации“, както и приносът, отнасящ се до таблицата на богомилската комуникация в средновековна България и Византия.

Приемам и направените от докторанта основни изводи в дисертационния труд „Комуникация и комуникационен модел на богомилското движение през Средновековието (X-XIV век)“.

3. Критични бележки и препоръки

При бъдещите научни разработки и особено по отношение на комуникационното моделиране, да се имат предвид известните в науката основни видове комуникационни модели /Градивен и Пасивен комуникационни модели/.

След съответни редакции, по отношение същността на богомилското учение, генезиса му и идейните му рефлексии през вековете и до днес, нещо, което има пряко отношение към социалната комуникация, както и по отношение на спецификата на комуникационното моделиране и изграждането на комуникационни канали, дисертационният труд може да се издаде като монография.

Разбира се, посочените тук бележки и препоръки не намаляват научното и научно-приложното значение на дисертационния труд.

4. Заключение

Като имам предвид посочените научни и научно-приложни достойнства на дисертационния труд, предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Емилия Благоева Кикарина образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика-Връзки с обществеността).

Рецензент:

.....

/проф. д.н. Николай Палашев/